

Gdzie byłeś wczoraj?

Где ты был вчера?

Урок 18. Тема: Где ты был вчера?

Lekcja 18. Temat: Gdzie byłeś wczoraj?

Привет!

Witaj! Dziś porozmawiamy o czasie przeszłym. W rosyjskim jest jeden czas przeszły (nie kilka, jak to jest chociażby w angielskim) i sam niebawem się przekonasz, że jego tworzenie wcale nie jest trudne. Zanim przejdziemy do sedna, powtórzmy materiał zawarty w lekcji poprzedniej.

Przetłumacz:

W centrum miasta znajduje się pomnik Mickiewicza.

.....

Proszę iść wzdłuż tej ulicy, a potem proszę skręcić na prawo.

.....

Naprzeciwko szkoły znajduje się teatr.

.....

Proszę iść prosto przez około 20 metrów.

.....

To całkiem blisko stąd.

.....

Jeśli już bezproblemowo przetłumaczyłeś powyższe zdania, to znaczy, że materiał z poprzedniej lekcji masz opanowany w wystarczającym stopniu, by przejść do kolejnej.

Dziś, jak wiesz, porozmawiamy o czasie przeszłym. W języku rosyjskim czasowniki w czasie przeszłym odmieniają się przez rodzaje i liczby (tak jak w języku polskim) i tworzymy go od

bezokolicznika. Utworzę go na podstawie dwóch znanych Ci czasowników ("robić" i "kupić"). Zanim jednak je przedstawię, chcę zwrócić Twoją uwagę na to, że czas przeszły tworzymy po odjęciu od bezokolicznika końcówki, którą najczęściej jest "-ть", a następnie dodaniu do powstałego tematu "-л" (dla rodzaju męskiego), "-ла" (dla rodzaju żeńskiego), dla rodzaju nijakiego "-ло" i dla liczby mnogiej "-ли":

bezokolicznik	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	liczba mnoga (wszystkie rodzaje)
дела-ть ("ть" to końcówka)	дела-л	дела-ла	дела-ло	дела-ли
купи-ть ("ть" to końcówka)	купи-л	купи-ла	купи-ло	купи-ли

W odróżnieniu od polskiego, w rosyjskim nie wyróżnia się form czasu przeszłego dla rodzaju męskiego i żeńskiego w odniesieniu do liczby mnogiej. Po polsku powiemy do kobiet "poszłyście", a do mężczyzn - "poszliście". To jest oczywiście przykładowy czasownik, ale takie formy tworzymy we wszystkich czasownikach, a w języku rosyjskim mamy jeden czasownik do form męskich i żeńskich (w tym przypadku byłby nim "вы пошли").

Przedstawiony powyżej sposób tworzenia czasu przeszłego dotyczy zdecydowanej większości czasowników, których temat kończy się na **samogłoskę**.

W odmienny sposób czas przeszły tworzą następujące czasowniki (które niestety należy zapamiętać):

bezokolicznik	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	liczba mnoga (wszystkie rodzaje)
есть - jeść	ел	ела	ело	ели
сесть - siąść	сел	села	село	сели
идти - iść	шёл	шла	шло	шли
найти - znaleźć	нашёл	нашла	нашло	нашли

Spróbujmy od poniższych czasowników utworzyć czas przeszły:

uczyć się (w rosyjskim nie jest to czasownik zwrotny, choć może też być zwrotny, ale wymaga po sobie innego przypadku, ja podam Ci ten łatwiejszy):

Учить ("-ть" jest końcówką; ostatnią literą, która graniczy z końcówką, jest samogłoska, więc opierając się na tym, co powiedziałam wcześniej, dodamy do końcówki "-л" dla rodzaju męskiego, "-ла" dla rodzaju żeńskiego, "-ло" dla rodzaju nijakiego, "-ли" dla liczby mnogiej). Posłuchaj:

учил, учила, учило, учили

uczył się, uczyła się, uczyło się, uczyli się / uczyły się

Jeżeli chodzi o przypadek, jakiego wymaga po sobie ten czasownik, to jest nim biernik:

учить (что?)

Spróbujmy powiedzieć, że wczoraj oni się uczyli rosyjskiego. "Język rosyjski" w mianowniku to:

русский язык

język rosyjski

Jest to rzeczownik rodzaju męskiego i – jak już pamiętasz – biernik takich rzeczowników jest taki sam, jak mianownik, czyli powiemy:

Вчера они учили русский язык.

Wczoraj oni się uczyli języka rosyjskiego. / Wczoraj one się uczyły języka rosyjskiego.

Można też uczyć się historii i innych przedmiotów. Poniżej podam Ci kilka przedmiotów szkolnych w mianowniku, a po myślniku w bierniku (bo będziesz potrzebował tych rzeczowników w bierniku):

история - историю

historia (mianownik) - historię (biernik)

химия - химию

chemia (mianownik) - chemię (biernik)

физкультура - физкультуру

w-f (mianownik) - w-f (biernik)

математика - (математику)

matematyka (mianownik) - matematykę (biernik)

физика - (физику)

fizyka (mianownik) - fizykę (biernik)

немецкий язык - немецкий язык

język niemiecki (mianownik) - język niemiecki (biernik)

W odniesieniu do języka niemieckiego mianownik i biernik są równe sobie, bo jest to rzeczownik nieżywotny rodzaju męskiego.

Bardzo przydatne w określaniu czynności, która odbyła się w przeszłości, są poniższe słowa i wyrażenia:

на прошлой неделе

w zeszłym tygodniu

неделю тому назад

tydzień temu

месяц тому назад

miesiąc temu

тому назад - oznacza "temu" (dosłownie: „temu do tyłu”), ale w znaczeniu "miesiąc temu", "tydzień temu" czy "rok temu".

Zwróć uwagę:

1 месяц

2, 3, 4 месяца

5, 6, 7, ... месяцев

Przypomina Ci to coś? Tak, była już o tym mowa, ale w odniesieniu do lat (1 год, 2, 3, 4 года, 5, 6, 7, ... лет). Mówiliśmy wtedy też, że ogromne znaczenie ma to, jaką cyfrą kończy się dany liczebnik i nawet jeśli chcemy powiedzieć "101 lat", to po rosyjsku powiemy "101 год". Podobnie rzecz się ma w odniesieniu do miesięcy, tutaj też trzeba zwracać uwagę na to, jaką cyfrą kończy się liczebnik, np. „21 miesięcy temu” powiemy:

двадцать один месяц тому назад

dwadzieścia jeden miesięcy temu

22 miesiące temu:

двадцать два месяца тому назад

dwadzieścia dwa miesiące temu

Rzecz wygląda analogicznie przy dniach:

1 день

2, 3, 4 дня

5, 6, 7, ... дней

I tak samo, jak przy miesiącach i latach, patrzymy na ostatnią cyfrę liczebnika. Zatem „31 dni temu” powiemy:

тридцать один день тому назад

trzydzieści jeden dni temu

22 dni temu powiemy:

двадцать два дня тому назад

dwadzieścia dwa dni temu

Podobnie powiemy:

- rok temu

год тому назад
rok temu

- dwa lata temu

два года тому назад
dwa lata temu

- 8 lat temu

восемь лет тому назад
osiem lat temu

Oprócz tego ważne są wyrażenia:

- w zeszłym roku

в прошлом году
w zeszłym roku

- w zeszłym miesiącu

в прошлом месяце
w zeszłym miesiącu

Znasz już najważniejsze wyrażenia, które odnoszą się do czynności wykonywanych w czasie przeszłym. Teraz poznamy kilka zwrotów przydatnych w życiu codziennym.

Spróbujmy powiedzieć: „Mama długo mówiła z synem”. Po rosyjsku „mówić z” powiemy „говорить с” (кем? - kim? - narzędnik, "-ть" to końcówka, poprzedza ją samogłoska). Syn jest rodzaju męskiego i odmienia się wg deklinacji II (rzeczownik zakończony na spółgłoskę). "Długo" to po rosyjsku „долго”. Wiedząc to wszystko, powiesz:

Мама долго говорила с сыном.

Mama długo mówiła z synem.

Teraz inne zdanie: „Paweł długo odrabiał lekcje”.

Пaweł – Павел

odrabiać lekcje – делать ("–ть" końcówka, poprzedza ją samogłoska) уроки

Павел долго делал уроки.

Paweł długo odrabiał lekcje.

Spróbuj przetłumaczyć takie zdanie: „Oni jedli śniadanie od 8 do 9” (podpowiem Ci tylko, że w czasowniku „завтракать”, "-ть" jest końcówką, którą poprzedza samogłoska):

.....

Sprawdź, czy powiedziałaś tak samo:

Они завтракали с восьми до девяти.

Oni jedli śniadanie od 8 do 9.

"Powiedzieć prawdę" to po rosyjsku:

сказать правду

powiedzieć prawdę

сказа-ть ("-ть" jest końcówką, którą poprzedza samogłoska) – кому? что? (powiedzieć komu? co? – tak jak po polsku).

Na podstawie tego powiedz następujące zdanie: „Ona powiedziała mamie prawdę”.

.....

I porównaj ze mną:

Она сказала маме правду.

Ona powiedziała mamie prawdę.

A jeśli kogoś nie zrozumiałeś, to wiedząc, że "zrozumieć" to po rosyjsku "понять" ("-ть" to końcówka, a poprzedza ją "я" - samogłoska), a "ciebie" to "тебя", to zdanie to będzie miało postać:

Я тебя не понял.

Nie zrozumiałem ciebie.

A teraz powiedzmy zdanie: "Anna trzy godziny sprzątała mieszkanie". "Sprzątać" to "убирать" ("-ть" to końcówka, którą poprzedza samogłoska).

Анна три часа убирала квартиру.

Anna trzy godziny sprzątała mieszkanie.

Teraz takie zdanie: "Wczoraj szedłem do pracy i spotkałem się z tobą".

Вчера я шёл на работу и встретился с тобой.

Wczoraj szedłem do pracy i spotkałem się z tobą.

Встретиться - oznacza „spotkać się”, w rosyjskim też to jest czasownik zwrotny ("встрети-ть" - końcówka, "-ся" - część zwrotna). Jak zauważyłeś, tworząc czas przeszły, dodaliśmy "-л" (dla rodzaju męskiego), a dopiero po tym wstawiliśmy część zwrotną „-ся” ("встретился"). To zupełnie jak po polsku, powiemy przecież „spotkałem się”, a nie inaczej, i tak też jest w rosyjskim.

W lekcjach początkowych powiedziałam Ci, że w zdaniach twierdzących czasu teraźniejszego nie

występuje czasownik „być”. Ale my teraz rozmawiamy o czasie **przeszłym**, w którym ten czasownik normalnie funkcjonuje i powiem Ci, że brzmi bardzo podobnie do polskiego, więc nie powinieneś mieć problemów z nauczeniem się go:

rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	liczba mnoga (wszystkie rodzaje)
был	была	было	были

Posłuchaj:

был, была, было, были

był / byłem, była / byłam, było, byli / były / byliśmy / byłyśmy

Powiedz, że byłeś wczoraj w kinie (pamiętaj, że "kino" to rzeczownik nieodmienny):

.....

Sprawdź, czy powiedziałeś tak samo:

Вчера я был в кино.

Wczoraj byłem w kinie.

A jeśli jesteś kobietą, to powiesz tak:

Вчера я была в кино.

Wczoraj byłam w kinie.

Jak sam widzisz, sposób tworzenia czasu przeszłego nie jest wcale skomplikowany. Musisz tylko wiedzieć, która część bezokolicznika jest końcówką (poniżej oddzielę ją od wyrazu poziomą kreską) i dalej już sobie poradzisz. Utwórzmy czas przeszły od poniższych czasowników, oznaczających kolejno: wziąć, dać, żyć, czekać, pić, spać.

bezokolicznik	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	liczba mnoga (wszystkie rodzaje)
взя-ть ("ть" to końcówka)	взя-л	взя-ла	взя-ло	взя-ли

да-ть ("-ть" to końcówka)	да-л	да-ла	да-ло	да-ли
жи-ть ("-ть" to końcówka)	жи-л	жи-ла	жи-ло	жи-ли
жда-ть ("-ть" to końcówka)	жда-л	жда-ла	жда-ло	жда-ли
пи-ть ("-ть" to końcówka)	пи-л	пи-ла	пи-ло	пи-ли
спа-ть ("-ть" to końcówka)	спа-л	спа-ла	спа-ло	спа-ли

Powiedz:

Dwa dni temu wzięłem od ciebie książkę.

взять (что? biernik)

od ciebie - от тебя, „od” to po rosyjsku „от”

.....

Ona dała mi parasol i wzięła mój klucz.

mi - мне

parasol - зонтик

mój - мой

klucz - ключ

.....

Oni dwa lata mieszkali w Warszawie.

.....

Czekam na ciebie już godzinę!

ждать (кого? - dopełniacz) i po tym czasowniku nie stawiamy żadnego przyimka, dosłownie powiemy „czekam ciebie”

ciebie - тебя

.....

Oni pili mleko i mówili o pogodzie.

.....

On wczoraj spał od 10 do 12.

.....

Porównaj, czy powiedziałaś tak samo:

Два дня тому назад я взял от тебя книгу.
 Она дала мне зонтик и взяла мой ключ.
 Они два года жили в городе Варшава.
 Я жду тебя уже час.
 Они пили молоко и говорили о погоде.
 Он вчера спал с десяти до двенадцати.

Inaczej tworzą czas przeszły czasowniki zakończone na "-сти", "-зти", "-чь". Do tej grupy należą takie czasowniki jak: нести (nieść), расти (rosnąć), везти (wieźć), мочь (móc). Tworzą one czas przeszły w następujący sposób (trzeba się tego nauczyć):

bezokolicznik rodzaj męski rodzaj żeński rodzaj nijaki liczba mnoga (wszystkie rodzaje)

нести	нёс	несла	несло	несли
расти	рос	росла	росло	росли
везти	вёс	везла	везло	везли
мочь	мог	могла	могло	могли

Przetłumaczmy kilka zdań:

Он ніс квіати для жони.

квіати – цветы

для – для (кого? – dopełniacz)

Он нёс цветы для жены.

Он ніс квіати для жони.

Kolejne zdanie: „W ogrodzie rośło duże drzewo”.

drzewo – дерево (w rosyjskim też jest rodzaju nijakiego), dlatego „duże” powiemy "большое" ("большой" – dla rodzaju męskiego, "большая" – dla rodzaju żeńskiego, "большие" – dla liczby mnogiej)

ogród – огород (II deklinacja, rzeczownik rodzaju męskiego zakończony na spółgłoskę)

w – в (wymaga po sobie miejscownika)

В огороде росло большое дерево.

W ogrodzie rosło duże drzewo.

I następne: „Wiozłem sąsiadkę do szpitala”.

везти (кого? – biernik)

do – в (кого? co? – biernik)

sąsiadka – соседка

Я вёз соседку в больницу.

Wiozłem sąsiadkę do szpitala.

I ostatnie: „Oni mogli powiedzieć mi prawdę”.

Они могли сказать мне правду.

Oni mogli powiedzieć mi prawdę.

Przećwiczmy teraz tworzenie czasu przeszłego na przykładzie kilku zdań. Przetłumacz:

a) Wczoraj na śniadanie ona jadła kanapki z masłem śmietankowym.

.....

b) Dwa dni temu uczyłem się fizyki.

.....

c) W zeszłym miesiącu oni dali ci kwiaty (ci - тебе).

.....

d) Trzy dni temu ona wiozła sąsiadkę do szpitala.

.....

e) W poniedziałek byliśmy w zoo (зоопарк – mianownik).

.....

Porównaj z odpowiedziami:

- a) Вчера на завтрак она ела бутерброды со сливочным маслом.
- b) Два дня тому назад я учил физику.
- c) В прошлом месяце они дали тебе цветы.
- d) Три дня тому назад она везла соседку в больницу.
- e) В понедельник мы были в зоопарке.

Mam nadzieję, że tworzenie czasu przeszłego nie stanowi dla Ciebie problemu. Fakt, trzeba wszystko powtórzyć i usystematyzować, ale nauka języków obcych polega właśnie na ciągłym powtarzaniu i utrwalaniu. Mam nadzieję, że robisz to codziennie. Jak już powtórzysz dzisiejszą lekcję, to zrób, proszę, ćwiczenia, które przygotowałam dla Ciebie. Żegnaj się już z Tobą.

Пока!
Lila

Ściąga

Слова и выражения

русский язык	język rosyjski
история	historia
химия	chemia
физкультура	w-f
математика	matematyka
физика	fizyka
немецкий язык	język niemiecki
на прошлой неделе	w zeszłym tygodniu
неделю тому назад	tydzień temu
месяц тому назад	miesiąc temu
1 месяц	1 miesiąc
2, 3, 4 месяца	2, 3, 4 miesiące
5, 6, 7, ... месяцев	5, 6, 7, ... miesięcy
1 день	1 dzień
2, 3, 4 дня	2, 3, 4 dni
5, 6, 7, ... дней	5, 6, 7, ... dni
год тому назад	rok temu
два года тому назад	dwa lata temu
восемь лет тому назад	osiem lat temu
в прошлом году	w zeszłym roku
в прошлом месяце	w zeszłym miesiącu
делать	robić
купить	kupić
есть	jeść
сесть	siąść
идти	iść
найти	znaleźć
учить (что? Биерник)	uczyć się (czego? - dopełniacz)

сказать правду	powiedzieć prawdę
быть	być
взять	wziąć
дать	dać
жить	mieszkać
ждать	czekać
пить	pić
спать	spać
нести	nieść
расти	rosnąć
везти	wieźć
мочь	móc

Предложения - Zdania

Вчера они учили русский язык.	Wczoraj oni uczyli się języka rosyjskiego.
Мама долго говорила с сыном.	Mama długo rozmawiała / mówiła z synem.
Павел долго делал уроки.	Paweł długo odrabiał lekcje.
Они завтракали с восьми до девяти.	Oni jedli / One jadły śniadanie od ósmej do dziewiątej.
Она сказала маме правду.	Ona powiedziała mamie prawdę.
Анна три часа убирала квартиру.	Anna trzy godziny sprzątała mieszkanie.
Вчера я шёл на работу и встретился с тобой.	Wczoraj szedłem do pracy i spotkałem się z tobą.
Вчера я была в кино.	Byłam wczoraj w kinie.
Он нёс цветы для жены.	On niósł kwiaty dla żony.
В огороде росло большое дерево.	W ogrodzie rosło duże drzewo.
Я вёз соседку в больницу.	Wiozłem sąsiadkę do szpitala.
Они могли сказать мне правду.	Oni mogli / One mogły powiedzieć mi prawdę.

Czasowniki - tworzenie form czasu przeszłego

	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	I. mnoga
дела-ть	дела-л	дела-ла	дела-ло	дела-ли
купи-ть	купи-л	купи-ла	купи-ло	купи-ли
учи-ть	учи-л	учи-ла	учи-ло	учи-ли
говори-ть	говори-л	говори-ла	говори-ло	говори-ли
завтрака-ть	завтрака-л	завтрака-ла	завтрака-ло	завтрака-ли
сказа-ть	сказа-л	сказа-ла	сказа-ло	сказа-ли
поня-ть	поня-л	поня-ла	поня-ло	поня-ли
убира-ть	убира-л	убира-ла	убира-ло	убира-ли
взя-ть	взя-л	взя-ла	взя-ло	взя-ли
да-ть	да-л	да-ла	да-ло	да-ли
жи-ть	жи-л	жи-ла	жи-ло	жи-ли
жда-ть	жда-л	жда-ла	жда-ло	жда-ли
пи-ть	пи-л	пи-ла	пи-ло	пи-ли
спа-ть	спа-л	спа-ла	спа-ло	спа-ли
бы-ть	бы-л	бы-ла	бы-ло	бы-ли
есть	ел	ела	ело	ели
сесть	сел	села	село	сели
идти	шёл	шла	шло	шли
найти	нашёл	нашла	нашло	нашли
нести	нёс	несла	несло	несли
расти	рос	росла	росло	росли
везти	вёз	везла	везло	везли
мочь	мог	могла	могло	могли